

Par Latvijas mežu, mežzinātni un mežsaimniecību jeb *pašvaldību mežu apsaimniekošanas modeli*

Staļģenē, 2020. gada 29. septembrī

Jurģis Jansons

Dr.silv. LVMi Silava direktors

LLU ārstata profesors

Tāl. +37126190266

E-pasts: jurgis.jansons@silava.lv

LVMi "SILAVA"
RĪGAS IELA 111
SALASPILS LV-2169 LATVIJA
FAKSS: 7901359
WWW.SILAVA.LV

Latvijas ainavas 3. klases Latvijas skolēna dabas mācības programmā
iedalās 2 grupās – dabas ainava un cilvēka ainava

Iedalījums ir noteikts, tas ir jāiemācās, nepieļaujot diskusiju

Vai šī ir dabas vai cilvēka ainava?

Mežzinātnieka Imanta Baumaņa (1934-2019)
ap 1947. gadu sētā priežu audze Talsu apriņķī

Mežs ir ekosistēma, kurā galvenais organiskās vielas producents ir kokaudze
Latvijā meža zemes (ieskaitot izcirtumus, purvus, meža infrastruktūru) aizņem ap 55%
no valsts teritorijas

Mežaudzes Latvijā aizņem ap 52% no valsts teritorijas

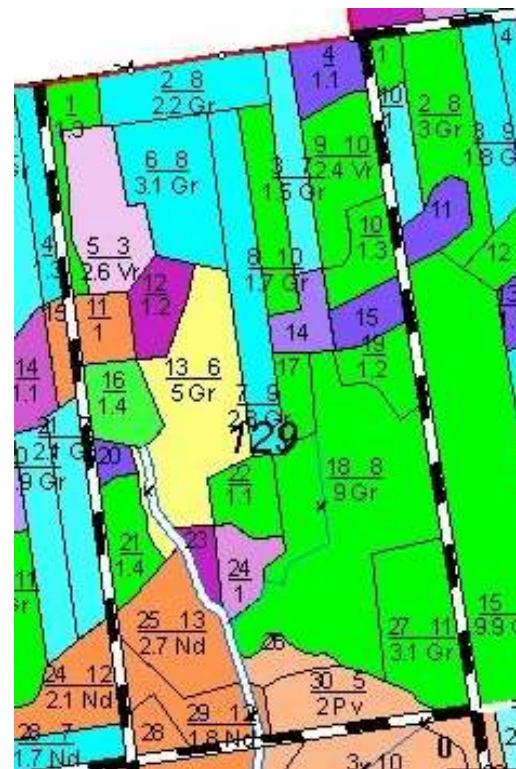
Cilvēku neapdzīvotā Latvijā meža platības aizņemtu vismaz 96-98% no teritorijas
Latvijas meži ir cilvēku ietekmēti pēdējo simtu gadu laikā, cilvēku neskartās meža
ekosistēmas neaizņem vairāk par 1-2% Latvijas mežu

Vai Jūs zināt, kāda ir cilvēku viedotā Latvijas meža ainava?

Latvijas meža ainava ir ļoti daudzveidīga, tā veidojusies cilvēku darbības rezultātā gadsimtu laikā ar:

- mazo (ap 2 ha) atjaunošanas ciršu saimniecību
- zāgbaļķa dimensiju koku audzēšanai pielāgotu galvenās cirtes apriti
- aizsargājamo, saimnieciski neskartu meža teritoriju (biotopu) tīkla izveidi un uzturēšanu

Kā Jūs domājat – vai sabiedrībai patīk "kailcirtes" un tās rezultāti?

22 gadus veca cilvēku stādīta vienvecuma egļu tīraudze pēc 1993. gada atjaunošanas cirtes (kailcirtes) 7,4 ha platībā vēra (*Oxalidos*) meža tipā

Bet kā Jūs domājat – vai mūsu (mežinieku) darbs patīk Latvijas iedzīvotājiem?

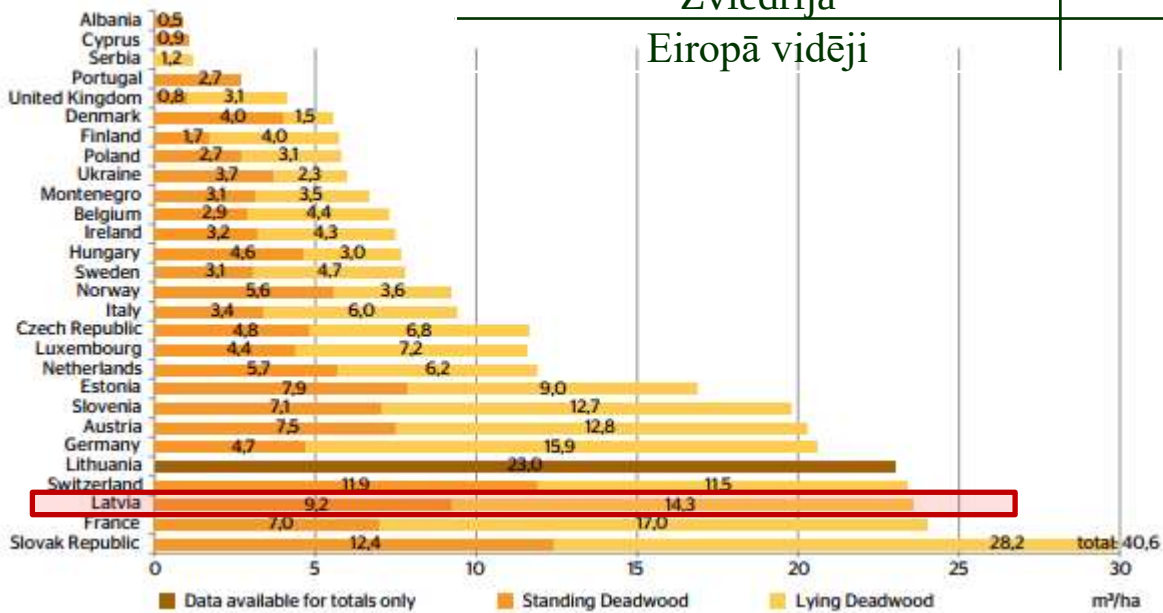
Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā. Rīgā 2001.gada 8.maijā (prot. Nr.22, 9.§).
Izdoti saskaņā ar Meža likuma 13.pantu un 37.panta pirmo daļu

9. Galvenajā un kopšanas cirtē saglabā vismaz piecus dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus.

Atmirušās (pūstošās) koksnes daudzums mežaudzēs Latvijā un citur Eiropā

Valsts	Atmirušās koksnes krāja, m ³ ·ha ⁻¹
Dānija	5.5
Igaunija	16.9
Latvija	23.6*
Lietuva	23.0
Norvēģija	9.4
Polija	5.4
Somija	5.6
Vācija	20.6
Zviedrija	7.8
Eiropā vidēji	11.5

* – uz 2015. gads

Ar ko meža ciršana atšķiras no izciršanas?

Mežu savulaik **izcirta lauksaimnieki un pilsētnieki**, līdumu veidā meža vietā iztaisot laukus un apbūves zemes, lai cilvēki Latvijā varētu dzīvot un izaudzēt sev pārtiku

Mežu **cērt mežinieki**, lai meža rūpniecībai būtu kokmateriāli un lai nakosajām paaudzēm izveidotu kvalitatīvākas, veselīgākas un ražīgākas mežaudzes

Kas ir mežsaimniecība?

Koku ciršana meža ekosistēmā tautas saimniecības vajadzībām

A

Kvalitatīvākas un ražīgākas kokaudzes veidošana (meža atjaunošana un kopšana)

B

A

+

B

=

MEŽSAIMNIECĪBA

Vai Jūs zināt, kurš ir viens no lielākajiem mītiem par Latvijas mežu un mežsaimniecību?

Tas, ka cilvēks, atjaunojot un kopjot mežu, neredz sava darba rezultātus.

Mīta stabilitāte ir radījusi:

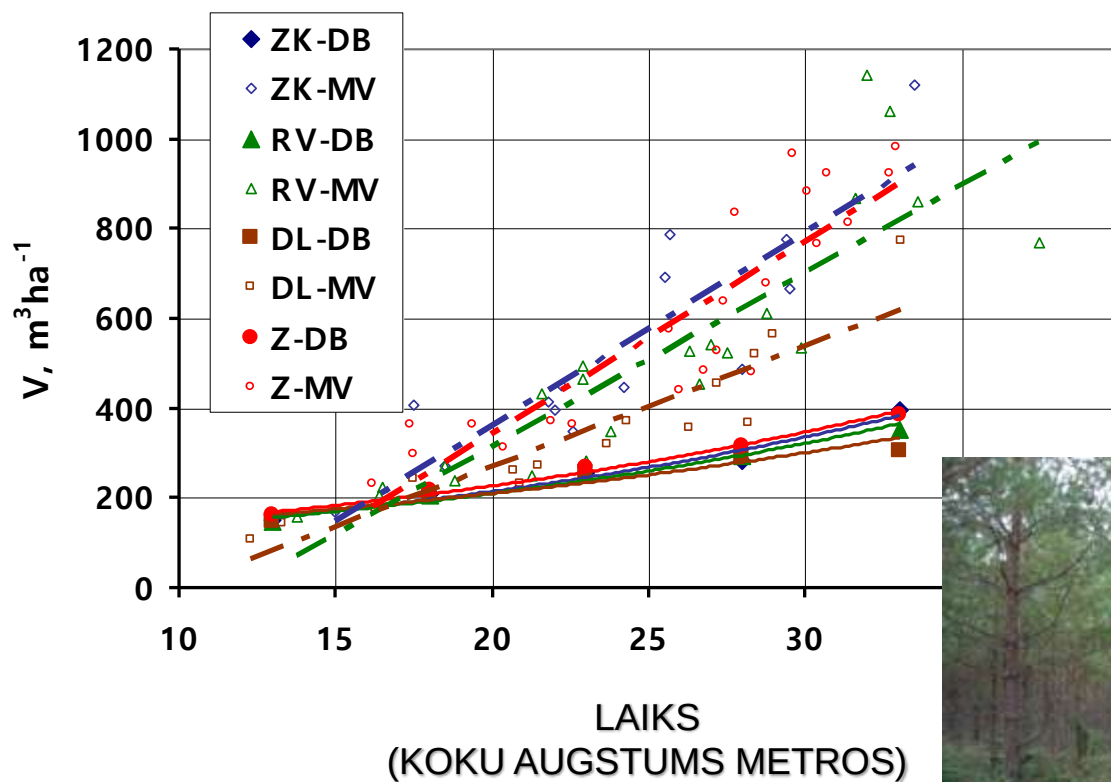
- normatīvās mežsaimniecības sindromu un slogu – cilvēkus atjaunot un kopt mežu jāpiespiež ar spēka metodēm
- veidojusi sabiedrībā izpratni par mežsaimniecību kā iegūstošo rūpniecību – cilvēki par savu misiju nereti uzskata ierobežot un apkarot meža izciršanu

Mežzinātņu doktors Imants Baumanis
2001. gadā pašrocīgi stādītā hibrīdās
apses mežaudzē Ogres apkārtnē
2018. gada 18. jūnijā

Pamatprincips – rets mežs jaunībā, biezs un ražīgs mežs vecumā

Koksnes resursi pareizi audzētā mežā salīdzinājumā ar pašreizējām audzēm

Kāpēc Latvijā var un vajag nodarboties ar mežkopību?

Aiznākamā paaudze tiks pie lielāka koksnes daudzuma uz resnākiem kokiem ciršanas vecuma mežā

Šī un nākamā paaudze tiks pie balķiem, kuri būs izauguši ātrāk - jaunākā mežā

Cilvēku stādīta un pareizi audzēta 40-50 gadus veca egļu audze

Ilglaicīgie mežaudžu audzēšanas izziņas pētījumi – ko mums māca notikumi pēdējo teju 30 gadu laikā?

1991. gadā veikti ieguldījumi bērza jaunaudžu kopšanā

$N_{\text{sāk.}}$ 30 000
(nekopta audze)

$N_{\text{sāk.}}$ 3 000
(vārgi kopta)

$N_{\text{sāk.}}$ 1 500
(intensīvi kopta)

2018. gadā veikta krājas kopšanas cirte, saglabājot 700 kokus uz ha

$M_{\text{paliek.}}$ 186 m³/ha
 $D_{\text{paliek.}}$ 17,3 cm

$M_{\text{paliek.}}$ 184 m³/ha
 $D_{\text{paliek.}}$ 17,3 cm

$M_{\text{paliek.}}$ 242 m³/ha
 $D_{\text{paliek.}}$ 19 cm

$M_{\text{nocirstā}}$ 78 m³/ha
t.sk. lietkoksne 28 m³/ha

$M_{\text{nocirstā}}$ 77 m³/ha
t.sk. lietkoksne 28 m³/ha

$M_{\text{nocirstā}}$ 92 m³/ha.
t.sk. lietkoksne 36 m³/ha

Nepareizi izdarot darbu un ieguldot naudu, mēs to iznīkojam, bet
izdarot to pareizi jeb gudri - izaudzējam bērzu mežu pārskatāmā un
tveramā cilvēka dzīves laikā

MEŽA AIZSARDZĪBA LATVIJĀ – meža veselība

23% egļu Latvijā ir inficētas ar sakņu trupi
Trupes sēnes inficē:
augošus kokus caur sakņu sistēmu
svaigus celmus meža ciršanas laikā

Sakņu trapes izplatības cēloņu noskaidrošana

Bioloģisko celmu apstrādes preparātu adaptācija un izveide

Galvenā cirte Latvijā – izaugušās koksne ražas novākšana

Atjaunošanas cirte jeb t.s. "kailcirte" – koki mežaudzē tiek novākti vienā paņēmienā, kokaudze tiek secīgi atjaunota un audzēta

Pakāpeniskā cirte - koki mežaudzē tiek novākti pakāpeniski 10-20 gadu laikā, veidojot atvērumus vai šauras joslas. Izveidojas līdzīga vecuma jaunā mežaudze

Izlases cirte – koki tiek cirsti izlases veidā pieauguma ierobežotā "mūžīgo mežu", piemērota egļu mežos. Ar izlases cirtes paņēmiena:

- Nevar izveidot priežu, bērzu, apšu, baltalkšņu un melnalkšņu mežus
- Nevar izmantot zināšanas meža selekcijā un meža aizsardzībā
- Nevar nodrošināt Latvijas tautsaimniecībai nepieciešamo koksnes daudzumu

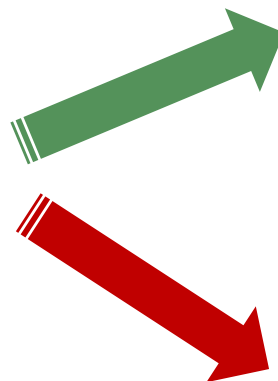
100 JAUNAUDZES
Latvijas simtgadei!

Spēcīgas un labi finansētas melu un nievu kampaņas pret Latvijas mežsaimniecību un paaudzēs mērāmu meža zinātnieku darbu

Cenzūra Latvijas sabiedriskajos medijos, nepieļaujot meža zinātnieku dalību diskusijās par meža nozari un tās attīstību

Dabas aizsardzības iztaisīšana par biznesu, pretnostatot mežsaimniecībai

Vai Jūs zināt, kas ir kvadrātligzda Latvijas mežos?

Administratīvs kvadrātveida atvēruma piejūras (piepilsētas, upmalas utt.) priežu mežos 44,72x44,72 m

Ko mēs droši zinām par Latviju?

- Latvijā notiks strauja tautsaimniecības un cilvēku dzīves līmeņa izaugsme.
- Jebkura izaugsme nesīs sev līdzī klimata politikas negatīvas ietekmes jeb SEG izmešu pieaugumu.
- Mums būs jādomā, kā šīs ietekmes mazināt, izmešus savākt un SEG bilanci uzlabot sev (Latvijai) par labu.
- Šajā jomā Latvijā mežsaimniecībai un koksnes lietošanai nebūs cita, vērā ņemama, alternatīva.

Koka tilts Tērvetē

Pasta salas slidotava Jelgavā

Brīvdabas koncertzāle Pasta salā Jelgavā

PALDIES PAR UZMANĪBU!!

